

Використання отриманої інформації дає можливість здійснювати проведення системного аналізу оперативної обстановки по лінії внутрішньої безпеки з метою прогнозування, своєчасного виявлення та припинення розвитку негативних процесів у структурних підрозділах Національної поліції України [3, с. 117, 120].

Список бібліографічних посилань

1. Пospолітак А. І. Кримінально-правова характеристика та запобігання злочинам у сфері службової діяльності та професійної діяльності працівників ОВС (ст. 364, 365, 366, 367, 368, 368-2, 369, 369-2, 370 КК України) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2015. 205 с.
2. Боднар В. Є. Протидія злочинам у сфері службової діяльності, що вчиняються працівниками Національної поліції України : монографія. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. 544 с.
3. Мельковський О. В. Актуальні питання запобіжної діяльності підрозділів внутрішньої безпеки МВС України (за результатами опитування працівників підрозділів внутрішньої безпеки). *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2013. Спецвип. 69. 348 с.

Одержано 26.02.2019

УДК 343.71

МАРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА ВОЛОШИНА,

кандидат юридичних наук,

старший викладач кафедри ОРД

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро)

ГЕНЕЗИС ОПЕРАТИВНОГО ПОШУКУ ПЕРВИННОЇ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ВИГЛЯДІ ФОРМИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сьогодні ситуація зі злочинністю в країні доволі важка, вона постійно знаходиться в зоні підвищеної уваги громадськості, і, не дивлячись на зусилля, що вживаються органами влади, відчутних зрушень, саме для населення видимих зрушень, тут не відбувається. У зв'язку з цим методи та способи протидії злочинності, що використовувалися для протидії злочинності ще 20–30 років тому, сьогодні повинні бути іншими або в значній мірі вдосконалюватися. Тобто, сьогодні існує нагальна необхідність постійної ціленаправленої державної діяльності на забезпечення від злочинних посягань людини та в цілому суспільства, тобто, соціально-корисної державної діяльності. Одним із згаданих видів діяльності є оперативно-розшукова діяльність (далі – ОРД), під час якої за допомогою наявних сил, заходів та засобів досягається ефективний результат в процесі протидії злочинності, зокрема у виді здійснення оперативного пошуку первинної оперативно-розшукової інформації. Однак, сучасна теорія ОРД характеризується триваючою та жвавою дискусією щодо визначення як самого поняття «оперативний пошук» так і похідного від нього «оперативний пошук первинної оперативно-розшукової інформації підрозділами Національної поліції України». Враховуючи вказане, вважаємо доцільним визначитись із існуючими точками зору та запропонувати власну.

Взагалі в теорії оперативно-розшукової діяльності існують декілька різнопланових думок щодо визначення змісту дефініції «оперативний пошук» та його місця в оперативно-розшуковому процесі. Наприклад, перша група вчених виходить із того, що оперативний пошук ототожнюється із пошуковою діяльністю. Вказане пов'язано і тим, що більшість вчених у сфері оперативно-розшукової діяльності доволі широко визначає саме зміст дефініції «пошукова робота». Зокрема, І. М. Ніщета запропонував під оперативним пошуком фактів нецільового використання бюджетних коштів розуміти здійснюваний підрозділами БЕЗ комплекс ініціативних оперативно-розшукових і інших заходів, що скеровані на збір, перевірку та використання первинної інформації про факти нецільового використання бюджетних коштів і причетних до них осіб [1, с. 61]. Разом з цим, В. П. Захаров вважає, що пошукова діяльність – це комплекс оперативно-розшукових та інших заходів з організації отримання первинної інформації з ознаками, що свідчать про можливе вчинення особами правопорушень, їх попередня перевірка та прийняття рішень з її реалізації [2, с. 72].

В той же час, слід відмітити, що доволі детально дефініція пошукова робота» або «оперативний пошук злочинів» була розглянута в наукових працях, присвячених висвітленню

різних аспектів діяльності таких суб'єктів ОРД як підрозділи по протидії злочинам у сфері економіки, або колишнім підрозділам ДСБЕЗ. Наприклад, Е. О. Дідоренка, І. П. Козаченка та Я. Ю. Кондратьєва, визначають, що оперативний пошук злочинів – це врегульована нормативно-правовими актами діяльність підрозділів ДСБЕЗ з отримання, перевірки, систематизації та використання інформації, здобутої в процесі оперативного обслуговування об'єктів та галузей економіки, про ознаки злочинів, а також причетних до них осіб [3, с. 203].

Тобто, перелічені вчені в своїх роботах ототожнюють поняття пошукової роботи та оперативного пошуку, а можливими шляхами здійснення оперативного пошуку визначають оперативно-розшукові та пошуково-ініціативні заходи. Однак на нашу думку вказане є не досить доцільним оскільки здійснення оперативно-розшукових заходів все ж таки має на меті фіксацію конкретних дій особи, направлених на підготовку чи вчинення злочину, а оперативний пошук – встановлення відомостей, при цьому не обов'язково з можливістю їх фіксації.

В той же час, мабуть найбільшою за чисельністю є група фахівців у сфері оперативно-розшукової діяльності, які надають визначення «оперативного пошуку» виходячи із того, що він є однією із оперативно-тактичних форм ОРД, а його сутність безпосередньо полягає у проведенні комплексу цілеспрямованих заходів з виявлення, перевірки й нагромадження відомостей, що містять нові (раніше не відомі органам поліції) специфічні знання, які мають значення під час виконання завдань протидії злочинності. Так, Ю. Ю. Орлов визначає оперативний пошук – системою оперативно-розшукових заходів, які організовують та здійснюють оперативні підрозділи для виявлення осіб та фактів, що мають значення для діяльності органів внутрішніх справ у боротьбі зі злочинністю [4, с. 6].

Також, доволі близьку за змісту думку висловлюють група російських вчених. Зокрема, в загальному вигляді визначається, що оперативний пошук є не звичайною оперативно-тактичною формою ОРД, а є початковим етапом розвідки в оперативно-розшуковому процесі отримання первинної оперативно значимої інформації кримінально-правового характеру, що взагалі включає в себе є систему оперативно-розшукових заходів, які здійснюються органами внутрішніх справ з метою виявлення осіб, фактів, предметів, документів, які становлять оперативний інтерес із обов'язковим закінченням у вигляді факту отримання оперативно значимої інформації про ймовірні скоєні злочини, яка підлягає перевірці в рамках наступних стадій [1, с. 92–93; 5, с. 276].

Водночас, М. В. Стащак у монографії визначає, що ще в радянський період сформувалася думка про те, що оперативний пошук первинної оперативно-розшукової інформації є однією із форм оперативно-розшукової діяльності, а спільно рисою усіх існуючих дефініцій поняття «оперативний пошук первинної оперативно-розшукової інформації», які сформулювали радянські вчені та практики, є їхні завдання – виявлення і накопичення відомостей, що містять нові, раніше невідомі первинні дані. Аналізуючи ж радянські та сучасні доробки вчених у сфері оперативно-розшукової діяльності М. В. Стащак пропонує розуміти під оперативним пошуком первинної оперативно-розшукової інформації, що проводиться підрозділами кримінальної поліції, одну із організаційно-тактичних форм оперативно-розшукової діяльності, в рамках якої за допомогою використання нормативно дозволених заходів ініціативного пошуку, оперативно-розшукових сил та засобів відбувається пошук і використання даних про підготовку та вчинення протиправних кримінально караних діянь окремими особами або групами осіб, а також про об'єкти, які становлять інтерес, та пов'язані із ними події та факти [6, с. 78].

Висновок. Отже, підсумовуючи наведене, можна дійти висновку, що сьогодні відсутня єдина точка зору щодо визначення змісту поняття «оперативний пошук», тобто й похідна від нього дефініція «оперативний пошук первинної оперативно-розшукової інформації підрозділами Національної поліції України» також не є науково обґрунтованою. Однак, якщо ж аналізуючи всі існуючі твердження щодо «оперативного пошуку», то можна дійти авторського висновку, що це – комплекс дій оперативного працівника, направлених на отримання певних відомостей, визначених чинним законодавством, зокрема щодо ознак злочинної діяльності чи підготовки до неї певних осіб, змін у злочинному середовищі, що можуть передувати перерозподілу сфер впливу, а також інших відомостей, що відображають раніше не відомі для органів поліції обставини чи події.

Список бібліографічних посилань

1. Фещук В. С. Оперативно-розыскное обеспечение раскрытия квартирных краж : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. СПб., 2006. 20 с.
2. Захаров В. П. Особенности пошукової діяльності апаратів ДСБЕЗ з виявлення осіб і фактів, що становлять оперативний інтерес. *Додаток № 1 до Вісника Львівського ІВС при НАВСУ*. 2003. № 3. С. 67–72.

3. Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина : підручник / під заг. ред. Л. В. Бородича. Луганськ : РВВ ЛІВС, 1999. 390 с.
4. Орлов Ю. Ю. Розвиток форм оперативно-розшукової діяльності на сучасному етапі. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України*. 2012. № 1, ч. 2. С. 3–18.
5. Шумилов А. Ю. Курс основ оперативно-розыскной деятельности : учеб. 2-е изд. М. : Издательский дом Шумиловой И. И, 2006. 368 с.
6. Стацак М. В. Оперативно-розшукові форми протидії злочинам : монографія. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2016. 420 с.

Одержано 26.02.2019

УДК [351.755.61+351.756](477)

ІННА ОЛЕКСАНДРІВНА ГАРНА-ІВАНОВА,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри адміністративного права і процесу факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-5962-9864>

ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ У СФЕРІ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Неврегульованість міграційних процесів в Україні викликає занепокоєність в усього загалу суспільства: політиків, науковців, громадськості і у звичайного пересічного громадянина. Оскільки відсутність належного міграційного контролю створює загрозу національній безпеці. Про даний факт свідчать офіційні дані МВС України, за дев'ять місяців 2018 року іноземні громадяни на території України скоїли понад 2000 кримінальних та понад 50 тисяч адміністративних правопорушень. Більш як 1,3 тисячі матеріалів з цієї кількості адміністративних деліктів складено за керування транспортними засобами у стані сп'яніння [1]. Дана статистика вражає своїми цифрами і вимагає від науковців, які опікуються питаннями міграційного контролю, сформулювати і надати влучні пропозиції по вдосконаленню контрольної діяльності органів поліції у сфері міграційних процесів.

Звернемо увагу, що саме органи поліції відіграють ключову роль у виконанні правоохоронної функції держави у міграційній сфері, у захисті державної безпеки та національних інтересів України у сфері міграції, у забезпеченні дотримання законодавства в цій сфері, в ефективному управлінні міграційними процесами. Призначення органів поліції в державному механізмі виражається в основних напрямках і видах діяльності, визначених Законом України "Про Національну поліцію", наказами МВС України. Важливо окреслити основні функції органів поліції у сфері міграційних процесів:

- контроль за дотриманням законодавства у міграційній сфері;
- застосування передбачених законом профілактичних заходів щодо попередження порушення законодавства у міграційній сфері (наприклад, залучення працівників поліції до патрулювання прикордонних територій для протидії нелегальній міграції);
- здійснення взаємодії з відповідними підрозділами центральних та місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування, щодо реалізації державної політики у міграційній сфері;
- обмін статистичною та аналітичною інформацією, щодо якої законодавством не встановлено обмежень стосовно її створення, збирання, одержання, зберігання, використання та поширення, з питань протидії нелегальній міграції.

Підкреслимо особливості форм адміністративної діяльності органів поліції щодо забезпечення безпеки у міграційній сфері. Зазначимо, що вони є однорідними за своїм характером та правовою природою групи адміністративних дій, що мають зовнішній вираз, за допомогою яких забезпечуються охорона прав людини і громадянина, громадський порядок, безпека та здійснюється боротьба з правопорушеннями.

За способом вираження правозастосовні форми адміністративної діяльності органів поліції (регулятивні і правоохоронні, внутрішні і зовнішні) розділяються на: письмові (індивідуальний акт-документ) та усні (накази, вказівки, розпорядження, команди й ін.). Наприклад до письмових